

ZAMANLARLA İLGİLİ ALIŞTIRMALAR - 1

Cüneyt Bademciođlu

www.bademci.com

İNGİLİZ GRAMERİNİN ESASLARI

ZAMANLARA ve FİLLERE TOPLU BAKIŞ

ZAMANLARLA İLGİLİ ALIŞTIRMALAR - 1

SORULAR

Aşağıda parantezler içinde verilmiş yalın fiillerin, cümlenin gelişi ve taşıdığı zaman zarflarına uygun tense'lerde çekimlerini yapınız. En az 3 soruyu tamamlamadan doğru cevaplar kısmına bakmayınız. Bu alıştırmada zaman sınırlaması yoktur. Parantezler içinde verilmiş olan 28 fiilden en az 13-15 tanesinin doğru çekimini bulamamışsanız, bu durum, ÜDS/KPDS ölçütlerine göre ciddi gramer eksiklikleriniz olduğuna işaret eder. Bu eksikliği kapatabilmek için, elinizdeki İngilizce kaynakların ilgili bölümlerine geri dönmeli ve daha sonra burada verilen alıştırmaları tekrar etmelisiniz. Sahip olduğunuz kaynakların yeterliliği / uygunluğu konusunda sorularınız varsa, bize yazabilirsiniz (info@bademci.com).

1. - Mr Houghton (not live) here any longer. (Be) you sure you (get) the new address?
- I (be). He (write) it down himself on this paper only a few days ago.
2. I only (arrive) this morning. I should (ring) you before but I (be) terribly busy all day (cover) a conference. It only just (end). You (do) anything tonight, Jane?
3. Come in now, please. I'm terribly sorry (keep) you (wait) so long.
4. It (be) very clever of you (buy) that map at that shop. If you (not have), we easily (get) lost in that deserted place yesterday.
5. I wish you (let) me (know) in advance of your journey that you (come) to İstanbul. I (not know) about this plan of yours. Otherwise, I (not let) you (stay) in a hotel. It (be) too late now.
6. The director (talk) to a client of ours at the moment but he (be) free (see) you presently. (Like) you (take) a seat for a few minutes?
7. She (be) extremely excited about the proposal made by her boy-friend (marry) him. It (be) the first time she (receive) one. She (not be proposed) a marriage before that occasion.
8. He said he (wish) he (can wait) longer. He also added that he (be) sorry (leave) without (say) good-bye, and that he (like) (talk) to you personally instead of (write) this note.
9. I (lose) my interest in (see) the play as I (hear) from a friend who (watch) it earlier on that it (be) not as good as the papers (suggest).
10. I finally (find) the book I (look) for days

İNGİLİZ GRAMERİNİN ESASLARI

ZAMANLARA ve FİLLERE TOPLU BAKIŞ ZAMANLARLA İLGİLİ ALIŞTIRMALAR - 1

ÇÖZÜMLER

Soru 1. - Mr Houghton (not live) here any longer. (Be) you sure you (get) the new address?

- I (be). He (write) it down himself only on this paper a few days ago.

Çözüm 1. - Mr Houghton (1. **doesn't live**) here any longer. (2. **Are**) you sure you (3. **have got**) the new address?

- I (4. **am**). He (5. **wrote**) it down himself on this paper only a few days ago.

Any longer zaman zarfı 1. fiili simple present tense'e adeta m ihliyor çünkü bu zarf bir işin artık yapılmadığını anlatır ve olumsuz anlamda süregelen bir olaya / eyleme işaret eder:

a) I don't collect stamps any longer.
Artık pul koleksiyonu yapmıyorum.

b) We don't live in Bakırköy any longer.
Biz artık Bakırköy'de oturmuyoruz.

Bu açıklamadan sonra, soru cümlemizdeki 1. fiilin geniş zamanda çekilmesi gerektiği üzerinde herhalde hemfikirizdir:

Mr Houghton **doesn't live** (1) here any longer.

Not: a) ve b) örneklerinde, İngilizce cümlelerde geçen 'I don't collect, We don't live' ifadelerini 'yapmıyorum, oturmuyoruz' şeklinde çevirmemizin haklı bir nedeni var: Biz, kendi dilimizde şimdiki zamana geniş zaman görevini de yükleyebiliriz:

1. Bir bankada kredi analisti olarak çalışıyorum. (Bu benim işim / mesleğim.)
2. Biz Bahçelievler'de oturuyoruz. (Evimiz orada. / Orası bizim semtimiz.)

Ancak Türkçemizden farklı olarak, bir İngiliz 1. ve 2. örnekleri kendi diline çevirirken simple present tense'i tercih edecektir. Çünkü bu örneklerde verilen olaylar / eylemler süreklilik özelliği taşımaktadır:

1. I work as a credit analyst in a bank.
2. We live in Bahçelievler.

İngiliz dilinde present continuous tense'in kapısı, sadece geçici olayları anlatmak için çalınır:

I am working in a company as an apprentice (stajyer).
(This is a temporary (geçici) job and I'll be here only for three months.)

I am staying with a friend temporarily (geçici olarak / bir süreliğine).
(But as soon as I find a flat (daire) of my own, I'll move (taşınmak)).

İki önemli zarf (any longer / now) ve iki önemli not:

1. Any longer zarfı İngilizcede sadece olumsuz cümlelerde kullanılır. Halbuki bu zarfın Türkçe karşılığı olan 'artık' kelimesi hem olumlu hem olumsuz anlam yüklenebilir:

a) Artık doktorumun sözünü dinleyeceğim.

b) Artık Bakırköy'de oturmuyoruz.

a) örneğinin İngilizce karşılığı: From now on I'll take my doctor's advice.

b) örneğinin İngilizce karşılığı: We don't live in Bakırköy any longer.

Olumlu bir cümlede artık anlamını yüklemek üzere, bazen tek başına **now** zarfı da iş görebilir:

Now you can watch TV.

Artık televizyon seyredebilirsin.

He retired some time ago. He **now** lives in a small town on the Aegean coast.

Bir süre önce emekli oldu. **Artık** Ege sahillerinde küçük bir kasabada yaşıyor.

2. Any longer yerine **any more** zarfını da kullanabilirsiniz (Amerikan İngilizcesinde tek kelime olarak yazılır: anymore):

He doesn't work for TRT any more. He now works for a multinational (çokuluslu) company.

Artık soru cümlemizin diğer fiillerine geçebiliriz:

- **Are** you sure you **have got** the new address?

- **I am.**

İki kişi arasında geçen karşılıklı bir konuşmada, haklı bir neden yokken (yani past tense'i akla getirecek bir zaman zarfı vs. verilmemişken), 'Were you sure? / Siz emin miydiniz?' sorusu çok anlamsız görünüyor. Bu fiil belli ki geniş zaman çekilecek (Are you sure...). İzleyen fiil **have got** ise, gündelik yaşamda yerleşmiş bir kalıptır ve present perfect çekime sahip olmasına rağmen, geniş zaman görevinde kullanılır:

I have got a car. / Bir arabam var.

Have you got a mobile phone? / Cep telefonun var mı?
(Cevap: Olmayan mı var?)

Peki, konuşmacı bu fiili simple past çekmiş olamaz mı?

Are you sure you **got** the right address?

Olabilir. Ama bir şartla: Soruyu soran kişi, diğer kişinin, daha önce bu adresi bir yerden aldığını bilecek. Yani, bu işin geçmişte yapıldığı zamandan kabaca haberdar olacak. Diyelim ki, eşiniz yanınızdayken, telefonda bir arkadaşınızdan adres aldınız ve daha sonra eşinizle birlikte bu arkadaşınızı ziyaret etmek üzere yola çıktınız. Ama oturduğu semte vardığınızda, arkadaşınızın evini bulamadınız. İşte o zaman, eşiniz size aşağıdaki soruyu sorabilir:

Are you sure you **got** the right address? / Sen doğru adresi aldığından emin misin?

Örnekten de anlaşılacağı üzere, bu cümlede kullanılan get fiili sahip olmak anlamının biraz dışına çıktı. Soru cümlemizi hatırlarsak, orada konuşan iki kişinin birbirlerini daha önce tanıdıklarına dair hiçbir ipucu yoktu. Sanki adresi arayan kişi, tanımadığı bu ikinci kişinin kapısını çalmış ve yardım istemiş gibi görünüyordu. Bu nedenle kendisinden yardım istenen kişinin, yardım isteyene aşağıdaki soruyu yöneltmiş olması beklenir:

Are you sure you have got the right address? / Elinizdeki (Sahip olduğunuz) adresin doğru olduğundan emin misiniz?

Soru cümlemizin 4. fiili (be) için söyleyebileceğimiz tek bir şey var: 'Are you sure...?' sorusu hangi zamanda sorulmuş ise, cevabı da aynı zamanda verilsin:

- Are you sure...?
- Yes, I am *ya da* No, I am not.

Cümlenin 5. ve son fiili ise, ago zarfından ötürü simple past olacak:

...He **wrote** it down himself on this paper only a few days ago.

write down: bir kağıda vs. not olarak yazmak, kayıt altına almak

Soru 2. I only (arrive) this morning. I should (ring) you before but I (be) terribly busy all day (cover) a conference. It only just (end). You (do) anything tonight, Jane?

Çözüm 2. I (1. **have only arrived** ya da **only arrived**) this morning. I should (2. **have rung**) you before but I (3. **have been**) terribly busy all day (4. **covering**) a conference. It (5. **has** only just **ended**). (6. **Are you doing**) anything tonight, Jane?

Çok fazla sayıda fiil ardı arkasına yağmur gibi inince insanın direnci kırılıyor. Ama korkmayın; biz yanınızdayız. Birlikte bu sorunun da altından kalkarız. Aslında, girişteki küçük karışıklık dışında pek zor bir soru değil. Ancak dikkatli olmazsak yanlışlar peş peşe sıralanabilir (Aşağıda görüldüğü üzere!):

I **will** only **arrive** this morning. I should **ring** you before but I **will be** terribly busy all day **will cover** a conference. It **will** only just **end**. **Will** you **do** anything tonight, Jane?

'Şöyle kolayından, olayların hepsini gelecek zamanda çekiverelim, olsun bitsin', dedik ve gördüğümüz gibi halt ettik! Ortalık kızılıcak tarlasına döndü. Madem gelecek zamanda bu kadar çok hata çıkıyor, gelin, önce buradaki hataların nedenini anlamaya çalışalım. Bunu başarabilirsek, iş mutlaka kolaylaşacaktır. Soruda simple future tense'in 'Ben hatalıyım.' diye bağırdığı ve aslında hangi çekim ekini alması gerektiği açıkça belli olan 3 fiil var:

...busy all day **covering (1)** a conference. It **has** only just **ended (2)**. **Are** you **doing (3)** anything tonight, Jane?

(1) Busy kendisini izleyen fiili Ving halde ister. To be busy doing something: bir işle meşgul olmak kalıbından hareketle, cover fiili covering olarak çekilmeli.

I am busy arranging the files (dosya).

The boss is busy interviewing (görüşmek) the applicants (başvuru sahibi).

Not: cover: (hakkında haber yazmak amacıyla, bir kongre, konferans vs.) izlemek

Who is covering the Prime Minister's (Başbakan) visit to Russia?

(2) Only zarfı birçok zamanda karşımıza çıkabilir:

My shoes will only be ready on Friday.

Ayakkabılarım ancak Cuma günü hazır olacakmış.

I only ate a little cheese; that's all I had.

Sadece bir parça peynir yedim; yediğim tek şey bu.

Ancak, just zarfı (henüz, az önce, yeni) öncelikle present perfect tense'i akla getirir:

I have (only) just arrived. / Daha yeni vardım.

The guests have (only) just left. / Misafirler daha az önce çıktılar.

Not: Yukarıda verilen bütün örnek cümlelerde only zarfı bir pekiştirici görev üstlenmiştir. Bu zarfın, örnek cümlelerde ya da soru cümlemizin ilgili bölümünde yer alıp almaması just zarfının birlikte kullanılacağı zaman üzerinde etkili değildir.

Yapılan açıklamaya göre, soru cümlemizin just zarfı içeren bölümünde present perfect tense kullanmak neredeyse bir hak olarak görünüyor:

It (= the conference) **has** only just **ended** (2).

(3) Bir kişinin akşam için programını soruyorsanız, planlı bir işten söz ettiğiniz anlaşılır:

Are you doing anything tonight?

Bu soruyu, 'Bu akşam bir programın / sözün var mı?' şeklinde çevirmemiz gerektiği konusunda herhalde hemfikirizdir. Gerçekten de, önceden planlanm iş işler **will V₁** ile değil, near future ile (I **am going to find** a new job.) ya da present continuous tense ile (I **am flying** to New York.) anlatılır. Simple future tense genellikle belirsizliğin hakim olduğu durumlarda tercih edilir:

Will she accept my proposal (evlenme teklifi), I wonder?

Will there ever be an earthquake as strong as the one in 1999?(I very much hope not.)

Will you be by my side if I'm in danger?

Sonuç olarak, 'Will you do anything tonight?' bir İngiliz'in soracağı türden bir soruya benzemiyor. Eğer gelecekte bahsediyorsa, soru cümlemizin ilgili bölümünü şimdiki zamanda çekmek uygun olacaktır:

Are you **doing** anything tonight, Jane?

Bir soru: Konuşmacı, sorusunu 'Have you done anything tonight?' şeklinde sormuş olabilir mi? Yani, soru cümlemizde verilen do fiilini present perfect çekebilir miyiz? Bunu daha sonra açıklayacağız. Biz, şimdi tekrar başa dönelim ve kalan işi bitirelim:

I have only arrived *ya da* only arrived this morning. I should have rung you before but I have been terribly busy all day **covering** a conference. It **has** only just **ended**. **Are** you **doing** anything tonight, Jane?

Hatırlarsanız, konferansın bittiği konusunda daha önce anlaştığımız (It has only just ended). O halde konuşmacı

...but I **will be** busy all day covering the conference.

diyemez. Çünkü konferansın bittiğini bir sonraki cümlesinde bizzat kendisi 'itiraf' etti. Demek ki, be busy ifadesi ya simple past ya da present perfect olarak açılacak. **All day** zaman zarfı, mesai gününün yeni tamamlandığına işaret ettiğine göre, present perfect daha iyi bir seçim olacaktır. Şimdi ring fiiline gelelim. Bu fiil için iki alternatif var:

a) I should ring you before.

b) I should have rung you before.

a) alternatifi yanlış çünkü cümlenin gelişine hiç uygun düşmüyor (Seni

daha önce **aramalıyım** ama bütün gün meşguldüm.). Ancak, çeviriye mahkum olmak istemezseniz, o zaman size, cümle sonunda tek başına duran **before** zarfına odaklanmanızı öneririz. Bu zarf present perfect habercisidir:

Haven't we met before?

Daha önce hiç karşılaşmamış / tanışmamış mıydık?

I haven't seen this film before.

b) Yukarıda yapılan açıklamaların ışığında, should ring fiilinin should have rung olarak çekilmesi gerektiği anlaşılıyor:

I should **have rung** before but... / Seni daha önce aramalıydım ama...

Retrospektif çalışmamızın sonuna gelmek üzereyiz. Çözüm bekleyen tek bir sorunumuz kaldı: Birinci fiil (arrive) gelecek zamanda çekilebilir mi? Kesinlikle hayır! Konuşmacı **this morning** diyerek yaşadığı günden söz ediyor. Eğer bu kişi yaşadığı günün sabahı için simple future tense kullanacak olursa, aynı günün bittiğini anlatırken nasıl present perfect tense'e geçiş yapacak? Hatırlarsanız, hikayenin devamında, konuşmacı bütün gün meşgul olduğunu ve konferansın yeni bittiğini ifade ederken present perfect tense kullanmıştı. O halde, hikayenin devamına uygun olarak daha önce yaşanmış olan birinci fiilin de (arrive) present perfect ya da simple past çekilmesi gerekiyor:

I **have** only **arrived** this morning. ya da I only **arrived** this morning.

Ortaya çıkan iki alternatifin açıklamasını yapalım:

1. Bugünün sınırları içinde kalan arrive eylemini present perfect çekebilirsiniz.
2. Ya da günün ilk eylemi olması ve bu eylemi başkalarının izlemesi nedeniyle arrive için simple past tense'i uygun görebilirsiniz. Karar sizin!

(Ek bilgi için bkz. aşağıda: **Önemli bir not**)

Yerine getirmemiz gereken tek bir söz kaldı: Soru cümlemizin son fiilini present perfect olarak çekebilir miyiz?

Have you **done** anything tonight?

Hayır, olmaz! Çünkü bu soru akşam / gece bittiğinde sorulur. Örneğin, vardiyalı çalışan bir işçisiniz ve gece saat 12.30'da evinize vardınız. Akşam / Gece artık bitmiş olduğu için hala televizyonun karşısında oturan çocuğunuza, manalı manalı, 'Have you done anything tonight?' sorusunu yöneltebilirsiniz. Şimdi soru cümlemize dönelim ve konuşmacının beyanına göre, mesai gününün henüz bittiğini hatırlayalım. Yani, akşam / gece daha başlamamış ki, bitsin? O halde, 'Have you done anything tonight?' sorusu bizi hiç ilgilendirmemeli!

Önemli bir not:

This morning, this summer, this year gibi zaman zarfları, yukarıda da açıklamaya çalıştığımız gibi, present perfect ya da simple past tense'lerden bazen birinin, bazen de ikisinin birden ilgi alanına girebilirler:

1. I haven't had anything this morning.
2. Dad hasn't taken us anywhere this summer.

1. örnekteki konuşmanın öğleden önce yapıldığını varsayalım. Bu durumda, sabah saatleri bitmiş ve öğleden sonraki zaman dilimine geçilmiş değildir. Yani, present perfect tense bu örneğe tam oturmuştur. Ancak konuşma öğleden sonra yapılmış ve bu esnada kişi öğlen vakti bir şeyler atıştırma imkanı bulmuşsa simple past tense'e geçmesi gerekir:

I didn't have anything for breakfast this morning.

2. örnekte yılın henüz bitmediği anlaşılıyor. Bu yılın sınırları içinde kalmak şartıyla örnekte verilen present perfect çekim uygundur. Ancak bu yıl içinde bir daha tatile çıkma imkanı kalmamışsa, konuşmacı simple past tense'i de tercih edebilir:

Dad didn't take us anywhere this summer.

Soru 3. Come in now, please. I'm terribly sorry (keep) you (wait) so long.

Çözüm 3. Come in now, please. I'm terribly sorry (1. **to have kept**) you (2. **waiting**) so long.

Ders 1: Sıfatları izleyen fiiller büyük çoğunlukla infinitive halde bulunurlar. Bu nedenle, sorry sıfatından sonra gelen keep fiili Ving halde değil, to V₁ ya da to have V₃ olarak açılmalıdır. Sıfat + fiil kombinasyonu için bir örnek:

I am glad to meet you.

I am pleased to have been of some assistance to you.
Size yardımcı olabildiğim için sevindim.

Şimdi soru cümlemizin açıklamasına başlayabiliriz. Doktor odasının kapısını açtı ve kendisini beklemekte olan hastasına,

Come in now, please. / Şimdi içeri girebilirsiniz.

dedi. Demek ki, bekleme eylemi son buldu. O halde keep fiilini doğrudan V₁ halde çekemeyiz:

'I'm sorry **to keep** you waiting.'

Çünkü to V₁ çekim, bekleme eylemi hala devam ediyor olsaydı anlam kazanırdı. Bekleyen kişinin içeri davet edilmesi, bu görüşü / ihtimali çürütüyor. Peki, bu işin bittiğini nasıl anlatacağız:

I **was sorry** to keep you waiting.

cümlesini kursak, beklediğimiz kişi karşımızda dururken, simple past tense'te nasıl özür dileyeceğiz: 'Sizi beklediğim için **üzgündüm**.'? Başka bir yol bulmalı ve

to keep someone waiting: birini bekletmek

ifadesini kök fiil olarak almak üzere, perfect çekime gidip keep eyleminin bitmiş / tamamlanmış olduğunu ifade etmeliyiz:

to have kept someone waiting: birini bekletmiş olmak

Bu sorun halledildi. Bir tek wait fiili kaldı. Gerçi daha önceki açıklamalarımızda wait fiilini –ing ekiyle birlikte o kadar çok sık kullandık ki, açıklamaya neredeyse ihtiyaç kalmadı:

keep someone doing something *ya da* keep (on) doing something

Despite all the complaints (şikayet), the authorities still kept the applicants standing in the sun.

Bütün şikayetlere rağmen, yetkililer başvuru sahiplerini güneşin altında bekletmeye devam ettiler.

After all that has been said and done, he still keeps (on) insisting that the house be sold.

Bütün söylenenlere / Gösterilen onca çabaya rağmen, evi satmakta ısrar ediyor.

Keep bir işin devam etmekte olduğunu gösterdiği için, kendisini izleyen fiilin Ving halde bulunması mantıklı görünüyor (keep waiting).

İki önemli not:

Birinci not: Soru cümlesi aşağıdaki gibi verilmiş olsaydı;

I have a patient to be examined. I'm sorry (keep?) you waiting so long.

perfect infinitive (to have kept) çekimini unutmamız gerekirdi. Çünkü doktorun muayene etmesi gereken bir hasta olduğu ve diğer hastanın beklemeye devam edeceği anlaşılırdı. Bu durumda doğru çekim aşağıdaki gibi olurdu:

I have a patient to be examined. I'm sorry **to keep** you waiting so long.

İkinci not: Perfect infinitive ve benzeri yapıları anlamakta zorlanıyorsanız, Zamanlara ve Fiillere Toplu Bakış 2. Bölümü de incelemenizi öneririz.

Soru 4. It (be) very clever of you (buy) that map at that shop. If you (not have), we easily (get) lost in that deserted place yesterday.

Çözüm 4. It (1. **was**) very clever of you (2. **to buy**) that map at that shop. If you (3. **hadn't**), we (4. **would have easily got**) lost in that deserted place yesterday.

At that shop yer zarfı, konuşan kişinin, haritanın satın alındığı dükkanı tanıdığına ya da satın alma esnasında bizzat orada bulunduğu işaret ediyor. O halde be fiili için simple past çekim uygun olacak:

O dükkandan o haritayı satın alman iyi olmuş.

Cümlenin Türkçe karşılığında –mişli geçmiş zaman çekim ekini görerek, İngilizceye dönüşüm esnasında past perfect tense'e şans tanımayınız. Çünkü to be fiili toplam bir süre verilmeden ne present perfect, ne de onun aktarımı olan past perfect tense'te çekilebilir:

Liz: "I have been very busy for the past three days.'

Liz said that she had been very busy for the past three days.

Peki, birinci fiili (be) is olarak açabilir miyiz?

It **is** very clever of you **to buy** that map at that shop.

Birden fazla nedenden ötürü bunu yapamayız:

1. Soru cümlesinin devamı buna izin vermiyor (yesterday zaman zarfı içeren if'li cümle olayın geçmişte yaşandığına açıkça işaret ediyor).

2. Haritanın satın alındığı konusunda daha önce anlaşmıştık. Eğer be fiilini geniş zaman çekersek (is), to buy fiili tek başına geçmiş anlatamayacağı için işler yine karışır. To buy fiilini to have bought olarak çekelim desek, bu da tercih edilen bir yapı olmaz:

It is very kind of you to *have helped?* me.

Bu kalıpla birlikte geçmiş anlatmak isterseniz, to V₁ fiile dokunmayıp gerekli zaman değişikliğini ana fiil be üzerinde gerçekleştiriniz:

It **was** very kind of you to help me.

Sorumuzun if içeren ikinci cümlesi 3. tipte çekilecek. Çünkü cümle yesterday zaman zarfı içeriyor ve bildiğiniz gibi, bir if'li cümlede geçmiş 3. tipte anlatılır.

Gerçek Durum: I didn't see the boss yesterday. I couldn't tell him about the problem in the office.

Kurgu: If I had seen the boss yesterday, I could have told him about the problem in the office.

Bu konuda anlaştıysak, soru cümlesini nasıl açmamız gerektiği konusunda da anlaştık demektir:

If you **hadn't**, we **would have** easily **got** lost in that deserted (issız, terk edilmiş) place yesterday.

Açıklamayı bitirmeden önce, **iki ek bilgi** vermemiz gerekiyor:

1. Hadn't yardımcı, hadn't bought that map ifadesinin kısaltılmış şeklidir. Bir önceki cümlede buy fiili zaten kullanıldığı için tekrardan kaçınılmıştır:

If you **hadn't**... = If you **hadn't bought that map**...

2. Get lost (kaybolmak) fiilini niteleyen easily zarfını, soru cümlesinde verildiği yerde bırakamazdık çünkü zarflar genellikle niteledikleri fiile yakın durmak isterler:

...we **easily** would have got lost...

Bu nedenle, easily zarfının yerini değiştirdik ve onu nitelediği fiilden önce kullandık:

...we would have **easily** got lost...

Not: be + adjective + of + smo + to V₁ kalıbı için birkaç bonus örnek:

It is very kind of you to assist me in this project.

It was very unthoughtful of you not to remember me on my birthday.

It was very stupid of my son to leave the bath tap (musluk) on (açık).

Soru 5. I wish you (let) me (know) in advance of your journey that you (come) to İstanbul. I (not know) about this plan of yours. Otherwise, I (not let) you (stay) in a hotel. It (be) too late now.

Çözüm 5. I wish you (1. **had let**) me (2. **know**) in advance of your journey that you (3. **were coming**) to İstanbul. I (4. **didn't know**) about this plan of yours. Otherwise, I (5. **wouldn't have let**) you (6. **stay**) in a hotel. It (7. **is**) too late now.

En sondan (en kolayından) başlayalım: 7. fiil **is** olmalı:

It is too late now. / Artık çok geç.

Bu cümle karşımızda kapı gibi dururken, anlatılan hikayeyi geniş/gelecek düşünmek sadece vakit kaybına neden olacaktır. Şimdi soru cümlemizin başına dönelim ve buradaki wish clause'u, yaşanmış olayları geçmişte düşünerek açalım:

I wish you **had let** me know *in advance* (önceden) of your journey that you were coming to İstanbul.

Mademki iş işten geçmiş ve misafir İstanbul'a geleceğini **haber vermemiş**, o halde ufukta **past perfect** görünüyor. Bir dilek cümlesinde, yaşanmış olaylar (geçmiş) past perfect tense'te anlatılır. Hatırlayacağınız gibi, wish

içeren cümlelerin kuruluşları 2. ya da 3. tip if'li cümlelere çok benzerdir.

Gerçek Durum: You didn't let me know about your plan.

Kurgu: I wish you had let me know about your plan.

Let kendisini izleyen fiilleri yalın ister: **let** someone **do** something. Dolayısıyla, soru cümlemizin ikinci fiilini V₁ halde çekmeliyiz (**know**). Bu zaten bilinen bir şey. Ancak sorunun üçüncü fiili come nasıl oldu da **were coming** şeklinde çekildi? Bu biraz açıklamaya muhtaç. Come fiilinin içinde geçtiği ikinci isim cümlesi

...that you **were coming** to İstanbul.

dilek cümlesine doğrudan bağlı değildir. Bu sadece bir indirect açılım, yani aktarımdır. Değişik bir yöntem izleyelim ve hikayede, İstanbul'a geleceği bildirilen kişiyi doğrudan konuşturalım:

I am coming to İstanbul.

Hikayeyi bize aktaran kişi bu plandan daha sonra haberdar olduğu için;

You didn't let me know that you were coming to İstanbul.

diyecektir. Konuşmacının dilediği şey, kendisine haber verilmiş olmasıdır (I wish you had let me know...). Yoksa arkadaşının İstanbul'a gelmesinden ötürü şikayetçi, üzgün vs. değildir. O halde, were coming fiili üzerinde anlaşma sağlanmıştır. Fakat açıkta kalan bir nokta daha var: **were coming** yerine **would come** alternatifine neden şans verilmedi? İstanbul'a gelecek olan kişi,

I will come to İstanbul.

demiş olsaydı, biz de buradaki will fiilini would olarak aktarır ve

I wish you had let me know that you would come to İstanbul.

kuruluşuna izin verirdik. Ancak hikaye bir bütün olarak ele alındığında, olayın gerçekleştiği ve kişinin İstanbul'da bir otelde kaldığı vs. anlaşılıyor. O halde, İstanbul yolculuğu planlanmış bir eylem. Bu durumda, çoğunlukla niyet anlatan ve kesinlikten uzak bilgiler veren will V₁ zayıf kalır (Bkz. 2. soruda **(3)** numaralı açıklama):

I'll buy a new bag. This one's worn out.

Yeni bir çanta alayım. Bu artık yıprandı. (Çantanın ne zaman, nereden alınacağı belli değil. Sadece bir niyet var.)

Sorumuzun 4 numaralı fiilinin (not know), 7 numaralı fiilden etkilenmesi kaçınılmaz bir durum. Her şey olup bittiğine göre, hikayeyi anlatan kişinin, 'I don't know...' diyerek, geniş zamanda konuşması herhalde beklenemez. İzleyen bağlaç otherwise (aksi takdirde) bir tür if'li cümle gibi çalışır:

I was taken ill. Otherwise, I wouldn't have resigned.

Aniden hastalandım. Aksi takdirde, istifa etmezdim / etmeyecektim.

Cümleyi alışkın olduğumuz tarz bir if'li cümleye dönüştürelim:

If I hadn't been taken ill, I wouldn't have resigned.

Bu açıklamaların ışığında, sorumuzun 5. fiili şğıdaki gibi çekilmeli, let fiilini izleyen 6. fiil stay (kalmak) ise olduğu gibi kalmalıdır:

Otherwise, I **wouldn't have let you stay** in a hotel. It **is** too late now.

Soru 6. The director (talk) to a client of ours at the moment but he (be) free (see) you presently. (Like) you (take) a seat for a few minutes?

Çözüm 6. The director (1. **is talking**) to a client of ours at the moment but he (2. **will be**) free (3. **to see**) you presently. (4. **Would you like**) (5. **to take**) a seat for a few minutes?

At the moment zaman zarfından ötürü birinci fiil present progressive:

The director **is talking** to a client of ours at the moment...

İzleyen cümledeki presently zaman zarfı eğer bulunduğu cümlenin sonuna düşmüşse, **not now, later** demektir:

He's having a rest now. He'll be down presently (birazdan).

Aynı zarf cümle ortasında yer aldığında işler değişir:

Professor Manning is presently (at present, now) carrying out a research on the mating (çiftleşme) habits of crocodiles (timsah).

ve bu konumda iken zarf halihazırda, şu an için anlamlarını verir. Bu açıklamaya göre, be free, will be free olarak çekilmelidir:

...but he **will be free to see** you presently.

To be free to do something (bir şeyi yapmak için vakti müsait / uygun olmak, serbest kalmak) kalıbından ötürü see fiili de, **to see** şeklinde to infinitive olarak açılmalıdır. Bu durum genel kalıba da uygundur: sıfat + to V₁.

Son cümle ancak nezaket formunda çekilebilir (would like to do smt):

Would you like to take a seat for a few minutes?

Birkaç dakika oturmak / dinlenmek ister miydiniz?

'**Do you like** to take a seat...?' geniş zaman çekimi çok büyük bir hata olup 'Otmaktan hoşlanır mısınız?' anlamını verir. Bu çekimden kaçınmalısınız.

Soru 7. She (be) extremely excited about the proposal made by her boy-friend (marry) him. It (be) the first time she (receive) one. She (not be proposed) a marriage before that occasion.

Çözüm 7. She (1. **was**) extremely excited about the proposal made by her boy-friend (2. **to marry**) him. It (3. **was**) the first time she (4. **had received**) one. She (5. **hadn't been proposed**) a marriage before that occasion.

Yine sondan başlayacağız. Çünkü son cümledeki, zaman çekimi tartışmaya yer bırakmayacak kadar kesin görünüyor. İşe, **that occasion** (o olay) ifadesi ile başlayalım. O belirli olay 3 farklı zamanda değerlendirilebilir:

- a) She **hadn't been proposed** a marriage before that occasion.
- b) She **hasn't been proposed** a marriage before that occasion.
- c) She **won't be proposed** a marriage before that occasion.

a) Bizce doğru cevap. Çünkü that occasion ifadesi bir tür zaman zarfı gibi çalışıyor ve bizi geçmişe götürüyor. That occasion geçmişte bir noktada meydana gelmişse, bu noktadan daha önce (before) gerçekleşmiş bir başka eylem / olay past perfect çekim alır. Örneğin, that occasion olayı 1980 yılında meydana gelmiş olsun. O halde,

before that occasion = before 1980

olacaktır. Her iki durumu da birer örnek cümle üzerinde görelim:

- 1) Everyone **blamed** (suçlamak) one another (birbirini) **on that occasion**.
- 2) Everyone **had blamed** one another **before that occasion**.

Yapılan açıklamalar ışığında, sorunun son cümlesinin aşağıdaki (yani a)'daki gibi açılması gerektiğini söyleyebiliriz:

She **hadn't been proposed** a marriage before that occasion.

b) She **hasn't been proposed** before that occasion.

Eğer before cümle sonunda tek başına duruyor olsaydı;

She **hasn't been proposed** a marriage before.

present perfect tense'e şans tanıyabilirdik. Çünkü bu durumda before bugünden başlayarak geriye / geçmişe doğru gider ama nereye gittiği açıkça belli olmazdı. Bu durum, olayların ne zaman meydana geldiği ile ilgilenmeyen present perfect tense için ideal bir ortam oluştururdu. Bize verilen soru cümlesinde ise, geriye gidişin başlatılabileceği belirli bir nokta var: that occasion.

Sonuç: Soru cümlesinin son fiili için present perfect hatalı bir çekimdir.

c) She **won't be proposed** a marriage before that occasion. (O olaydan önce ona evlenme teklif edilmeyecek!)

Artık soru girişini incelemenin zamanı geldi. Soru girişinden öğrendiğimize göre, bir kıza evlenme teklif ediliyor ve bu, kızın aldığı ilk evlenme teklifi olduğu için kız da heyecanlanıyor vs. That occasion ise tam olarak bu

olaya işaret ediyor. Eğer içinde bu ifadenin geçtiği son cümleyi simple future çekersek, ortaya çıkan (yukarıdaki) saçma anlamı bir kenara bıraksak dahi, soru cümlesinde teklifin zaten yapılmış olduğunu anlatan **made** fiilini nasıl görmezden geleceğiz?

...the proposal **made** by her boy-friend...

Eğer teklif henüz yapılmamış ise, yani **c)** alternatifi doğru cevap olacaksa, soruda verilen made (yapılan) fiili yerini to be made (yapılacak olan) fiiline bırakmalıydı. Bu iki indirgenmiş fiil (made ve to be made) arasındaki farkı iki örnek cümle üzerinde görelim:

The elections **held** in July 2007 were very important.

(**held** = **that were held**: yapılan)

The elections **to be held** in July 2012 are very important.

(**to be held** = **that will be held**: yapılacak olan)

Buraya kadarki açıklamalar, soruda verilen **not be proposed** fiili için past perfect çekimin tek kurtuluş yolu olduğunu gösteriyor:

She **hadn't been proposed** a marriage before that occasion.

Past perfect çekime bu denli çok vakit ayırdığımız için bize sitem edebilir ve bunu vakit kaybı olarak görebilirsiniz. Ancak aşağıda yapacağımız açıklamalardan da anlayacağınız gibi, bu fiilin çekimi neredeyse bütün bir cümle üzerinde etkili oluyor ve diğer fiil çekimlerini olduğu gibi etkiliyor. Yaşanan olaylara simple past gözlüğüyle bakmamız gerektiği konusunda anlaştık isek, hikayenin tamamının aşağıdaki gibi aktarılmış olduğu konusunda da anlaşabilmeliyiz:

She **was** extremely excited about the proposal made by her boy-friend **to marry** him. It **was** the first time she **had received** one.

She **hadn't been proposed** a marriage before that occasion.

Made indirgenmiş bir fiil olup cümlenin gelişine göre tam açılımı aşağıdaki gibidir:

that / which was made

Made'i izleyen marry fiilinin işi kolay. Çünkü pasif bir fiili izleyen herhangi bir fiil to V₁ halde bulunur. Kendisinden sonra V₁ almış ve aktif bir fiil içeren aşağıdaki 1 numaralı örnek cümleleri pasife çevirelim ve 2 numaralı örnek cümlelerde değişimi inceleyelim:

1. The policeman made us **stop**.

2. We were made **to stop**.

1. The teacher didn't let the students **cheat** in the exam.

2. The students weren't let **to cheat** in the exam.

Kural gereği, pasif örneklerin her ikisinde de ikinci fiiller to V₁ halde çekilmişlerdir. Şimdi de sorunun ikinci cümlesiyle ilgili açıklamaya geçelim:

Aktarım cümlesi: It **was** the first time she **had received** one.

Tahmin edebileceğiniz gibi, had received üzerinde biraz durmamız gerekecek. Öyle ya, cümlede before-after vs. bir bağlaç yok, özel bir durum yok.

O halde, receive fiili neden past perfect çekildi? Giriş (was) simple past olduğuna göre, receive için de aynı çekim düşünülemez miydi? Bu soruların cevabını bulabilmek için cümleyi aktarım öncesi haliyle görelim:

Asıl (orijinal) cümle: This is the first time (that) I have received one (= a proposal). (İlk kez bir evlenme teklifi aldım / alıyorum.)

Aynı cümleyi aşağıdaki gibi ifade etmek de mümkündür:

I have received a proposal for the first time.

Şimdi de 'This is the first time I have received one' cümlesini aktaralım:

It was the first time she had received one.

Asıl cümle ve aktarım cümlesinde yer alan unsurların değişim tablosu:

<u>Asıl cümle</u>		<u>Aktarım</u>
This	→	It
is	→	was
I	→	she
has received	→	had received

Şimdi soru cümlesinde verilen receive fiilini simple past olarak açalım ve bu cümlenin orijinine (aktarım öncesi haline) geri gidelim:

Aktarım cümlesi: It **was** the first time she **received** one.

Asıl (orijinal) cümle: This **is** the first time I **receive** one.

Tek bir teklifi geniş zamanda sürekli olarak alamazsınız. O halde, evlenme teklifi almış olan kızın geniş zaman kullanmış olması mümkün görünmüyor. Orijinal cümlede simple present ne kadar hatalı ise, aktarımda da simple past tense bir o kadar hatalıdır.

Yazarın Notu: Anneme sordum. 7. sorunun mantık hatası içerdiğini söyledi. Ona göre kızlar, "Bu benim aldığım ilk evlenme teklifi", demezlermiş. "Daha önce en az 50 teklif aldım ama hiçbirini kabul etmedim", derlermiş!

Önemli bir ek açıklama:

7. soruda, olayları yaşandığı anda aktardığımızı varsayalım. Bu durumda, konuşmacının kullandığı zamanları daha geçmişe atmaya gerek kalmadan present ya da future tense'ler kullanabilir ve işi bitirebiliriz:

*She **is** extremely excited about the proposal ****made** by her boy-friend **to marry** him. It **is** the first time she **has received** one. She **hasn't been proposed** a marriage **before that occasion**.

Ancak bir şartla: **before that occasion** ifadesini cümleden çıkartıp yerine örneğin, sadece **before** zarfı kullanacağız (bkz. yukarıda **b**) açıklaması):

She **hasn't been proposed** a marriage **before**.

*Cümlelerin aktarım öncesi hali aşağıda verilmiştir:

I am extremely excited about the proposal made by my boy-friend to marry him. This is the first time I have received one. I haven't been proposed a marriage before.

****Made** fiilinin, bu cümlelerin gelişine göre açılımını aşağıdaki gibi olmalıdır:

made = that / which has been made

Made indirgenmiş fiilinin belli bir tense'i olmadığına ve cümlelerin gelişine göre biçim değiştirebildiğine dikkat ediniz. Hatırlarsanız, geçmiş zamanlarda çekimini yaptığımız 7. soruda made = that was made sonucuna ulaştığımız.

Sonsöz: 7. sorunun çözümünde before that occasion zaman zarfının ne kadar belirleyici olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyoruz. Bu zarf, bizi zaman tüneline past aralığına adeta mıhladı ve çizdiği sınırların dışına çıkmamıza asla izin vermedi. Yesterday, today, tomorrow gibi açık bir zaman aralığına işaret etmeseler de, bazı zarfların, tense sorularının çözümünde taşıdığı önem bu soruyla bir kez daha ortaya çıkmış oldu.

Soru 8. He said he (wish) he (can wait) longer. He also added that he (be) sorry (leave) without (say) good-bye, and that he (like) (talk) to you personally instead of (write) this note.

Çözüm 8. He said he (1. **wished**) he (2. **could wait**) longer. He also added that he (3. **was**) sorry (4. **to leave**) without (5. **saying**) good-bye, and that he (6. **would have liked**) (7. **to talk**) to you personally instead of (8. **write**) this note.

Not: 6. ve 7. fiiller sırasıyla, **would like** ve **to have talked** şeklinde de çekilebilir.

Soru, 'Maşallah' bir roman gibi! Wish fiilinin 2. ya da 3. tip if'li cümlelere benzer bir yapıyı (cümle kuruluşunu) gerektirdiğini daha önce söylemiştik (bkz. 5. soru). Soruda çekimli halleri ile verilen **said** ve **added** (s. past) fiilleri, baştan sona bir aktarım cümlesi ile karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Şimdi sırasıyla sorudaki fiilleri deşifre edelim ve bu sırada, yaptığımız seçimlerin nedenlerini tek tek açıklayalım:

Varan 1: Wish duyu-duygu anlatan bir fiildir ve bu tür fiiller genellikle simple present ya da simple past çekim alırlar. Konuşmacı söze başlarken, wish fiilini büyük ihtimalle simple present kullanmıştır (I wish...). Sorunun baştan aşağı bir aktarım olduğu konusunda daha önce anlaştığımız göre, wish fiili simple past'a dönüşmelidir (He said he wished...).

Varan 2: İkinci fiil (can wait), could wait olarak çekilmelidir. Çünkü konuşmacının (he şahsı), ayrılmak üzere olduğu yerde daha uzun süre (longer) bekleyebilmeyi arzu ettiği / dilediği anlaşılıyor:

I wish I could wait longer.

Konuşmacı, ziyarette bulunduğu yerde herhalde belirli bir kişiyi bekliyor ama daha fazla vakti kalmadığı için oradan ayrılmak durumunda. Konuşmacı bir dilek cümlesi kurmadan, bu gerçeği olduğu gibi ifade etmek isteseydi, aşağıdaki cümleyi kurardı:

I cannot wait any longer. / Daha fazla bekleyemem / bekleyemeyeceğim.

Bu cümleyi dilek kipinde kurguladığımızda,

I wish I could stay longer.

sonucuna varırız. Dilek cümlelerinin 'kuruluş felsefesine' uygun olarak, zaman bir geri gider (cannot → could not) ve fiilin işareti negatiften pozitifte döner (could not → could). Bir örnek de bizden olsun:

I can't speak French.

I wish I could speak French.

Not: Bu dönüşümü (aktarımı) anlamakta zorlanırsanız, 5. sorunun çözümü içinde verilen ilgili açıklamayı mutlaka tekrar okuyunuz. Problem devam ederse, gramer kitaplarınızın Wish Clauses konusuna çalışınız ya da bize sorununuzla ilgili mail gönderiniz (info@bademci.com).

Tekrar açıklamamıza dönelim ve birinci cümle için eksik bıraktığımız bir noktayı daha aydınlatalım. Hatırlarsanız, soru bir aktarım cümlesiydi. O halde,

I wish I could wait longer.

cümlesini indirect speech kurallarına göre dönüştürmek zorunda olduğumuzu düşünebilirsiniz:

He said he wished he **could have waited** longer.

Ancak bu hem gereksiz hem de hatalı olurdu. Çünkü bir dilek cümlesi kurgulandığı zaman aynı anda aktarılmış da olur. Bunu size kanıtlamaya çalışalım. Biz, yukarıda yaptığımız açıklamalarda bir eşitlikten söz etmiştik:

1. I wish I could wait longer. =

2. I cannot wait any longer.

Eğer 8. soruda bize 1. cümle değil, 2. cümle verilmiş olsaydı, aktarımı aşağıdaki gibi yapmamız gerekirdi:

He said he couldn't wait longer.

Burada anlatılmak istenen düşüncenin/duygunun,

He said he wished he could wait longer.

dilek cümlesinde anlatılanla eşdeğer olduğu açıktır. Bu nedenle could model fiilini bir kez daha aktarmaya (**could have waited**) gerek yoktur.

Varan 3, 4 ve 5: 'He also added that...' ifadesi ile aktarım devam ettiğine göre, 3. fiil ancak was olabilir:

He also added that he was sorry to leave without saying good-bye.

Kişi konuşma esnasında 'I am sorry....' demiş ve aktarım esnasında geniş zaman yerini simple past tense'e bırakmış olmalıdır. Sıfatları izleyen fiiller to V₁, edatları izleyen fiiller ise Ving halde bulunurlar. Bu nedenle, 4. fiil **to leave**, 5. fiil ise **saying** olmalıdır. Edat+Ving için birkaç örnek:

1. I have difficulty **in understanding** the new generation (nesil).

2. There is no point (yarar) **in trying** to dissuade (vazgeçirmek) him from what he has decided to do.
3. You cannot possibly improve your English without first improving your grammar.

Varan 6, 7 ve 8: Yedinci fiilin, soru cümlesine and that ifadesi ile bağlanmış olması aktarımın devam ettiğini gösterir. Ancak bu durum, like fiilinin simple past (liked) çekilmesini kesinlikle haklı çıkarmaz. 7. fiil için liked çekimi düşülebilecek en büyük hatalardan biridir:

...he **liked** to talk to you personally... (...o sizinle konuşmaktan hoşlandı...)

Geçmişte, ne zaman yapsanız keyif aldığınız bir işi anlatırken liked to V₁ kalıbından yararlanabilirsiniz. Ancak bizim cümlemizde durum çok farklı. Bizde karşılıklı konuşma işi hem sürekli değil, hem de zaten gerçekleştirilememiş. Bir önceki cümlede kişinin, 'Allaha ısmarladık!' diyemeden ayrılmak zorunda kaldığını hatırlayınız. O halde, like fiili, yapılmak istenmiş ama yapılamamış bir eyleme işaret etmeli. Bunu sağlamak için would like to V₁ kalıbından yararlanmalı ve like ya da talk fiillerinden herhangi birini perfect kökte çekmeliyiz:

...and that he **would have liked to talk** (ya da **would like to have talked**) to you personally instead of **writing** this note.

Eğer would like to V₁ kalıbını olduğu gibi bırakır ve perfect (kök) çekim uygulamazsak;

...and that he **would like to talk** to you personally instead of **writing** this note.

kişinin o esnada ya da gelecek zamanda görüşme yapmak istediği anlaşılır. Oysa bir önceki cümle görüşme imkanının kalmadığını ve kişinin bulunduğu yerden ayrılmak üzere olduğunu açıkça göstermişti.

Çok önemli not:

'I would like to talk to you.' cümlesi, Türkçeye, 'Sizinle görüşmek isterim / istiyorum.' şeklinde çevrilebilir. Aynı cümle dilimize, 'Sizinle görüşmek isterdim / istemiştım.' şeklinde de aktarılabilir. Ancak bu çevirinin Türkçe açısından geçmiş zamanda yapılabilir olması, would like to V₁ kalıbının İngiliz dilindeki görev alanını değiştirmez. Bu kalıp İngilizce'de sadece geniş / gelecek zamana işaret eder, geçmişle ilgilenmez.

Açıklamamıza tekrar dönelim ve bıraktığımız işi tamamlayalım:

7. fiil, would like to V¹ kalıbından ötürü **to talk** olarak deşifre edilmelidir.

8. fiil: Edatları izleyen fiillerin kaçınılmaz sonu gerund (Ving) hale dönüşmektir (**writing**).

Son not: Soru cümlesinin sonunda verilen this note, that note olarak deşismeli miydi? Aslında aktarım kuralları gereği this işaret sıfatının that olması beklenir. Ancak, soru cümlesinde bir hata yok. Çünkü konuşmaları bize aktaran kişi (soruda kim olduğu belirtilmemiş), konuşması bize aktarılan kişiden (soruda he şahsı) yazdığı notu emaneten almış olabilir. Ve aktarım esnasında o notu elinde tutuyor olabilir:

O kişi sizi göremediği için üzgün olduğunu söyledi ve size bu notu bıraktı vs.

Sonuçta, aktarımı yapan kişi this note ifadesini olduğu gibi bırakmış olabilir.

Soru 9. I (lose) my interest in (see) the play as I (hear) from a friend who (watch) it earlier on that it (be) not as good as the papers (suggest).

Çözüm 9. I (1. **have lost / lost**) my interest in (2. **seeing**) the play as I (3. **heard**) from a friend who (4. **had watched**) it earlier on that it (5. **wasn't**) as good as the papers (6. **suggested / had suggested**).

Lose fiilinin geniş zamanda çekilmiş olma ihtimali üzerinde durarak işe başlayalım:

I **lose** my interest in seeing the play.

ve bu saçma fikirden hemen vazgeçelim çünkü **the play** belli bir oyunun varlığına işaret ediyor. Bunun ne önemi var dersiniz, hata edersiniz. Öyle ya, belirli (tek) bir oyuna duyulan ilgi bir ömür boyu (geniş zamanda) nasıl kaybedilir ya da kazanılır? Eğer belli bir oyuna duyduğunuz ilgi bir süreç içinde azalıyorsa, bu durumu şimdiki zamanda belirtebilirsiniz:

I **am losing** my interest in seeing the play.

Ancak 'I **lose**...' yani simple present tense asla kabul edilemez. Elimiz değmişken, bir de simple future alternatifine bakalım:

I **will lose??** my interest in seeing the play.

Biraz garip bir durum! İsterseniz biraz daha yakından bakalım:

I **will lose** my interest in seeing the play as I **have heard** from a friend... that it **isn't** as good as the papers **suggest**.

O tiyatro oyununa duyduğum ilgiyi **kaybedeceğim** çünkü bir arkadaştan, oyunun, gazetelerin yazdığı kadar iyi olmadığını öğrendim.

Çevirinin oturmadığı, yani devam cümlesinin girişteki future tense'i haklı çıkarmadığı açık. Belki şarta bağlı bir cümlede, will lose için uygun bir ortam yaratabiliriz:

If you keep on criticizing me like that, you will soon lose me.

Eğer böyle eleştirmeye devam edersen, yakında beni kaybedeceksin.

If you don't take good care of it, you will lose your money.

Eğer gereken özeni göstermezsen / dikkatli davranmazsan, paran ı kaybedeceksin.

Örnekler, lose fiilinin -taşıdığı anlam gereği- biraz özel ilgi istediğini gösteriyor. Sonuç olarak, bu fiil soru cümlesi içinde ya present perfect ya da simple past olarak çekilmelidir:

I **have lost / lost** my interest in seeing the play as I **heard** from a friend...

İkinci fiilde biraz dikkatli olmamız gerekiyor. En büyük hata bu fiili **gelecek zamanda** (will hear) çekmeye çalışmak olacaktır. (Daha önce incelediğimiz bazı sorularda, like fiilinin de simple future çekime karşı nasıl direndiğini hatırlayınız!). Hear bir duyu-duygu fiilidir ve çoğunlukla iki simple tense'te karşımıza çıkar: simple present ya da simple past. Aşağıda, bu kurala uyulmadığı takdirde olacakları görelim:

Bir arkadaştan oyunun iyi olmadığını **duyacağım** için ona olan ilgimi **yitireceğim**. (Maşallah, konuşmacı adeta bir kahin olmuş, uçuyor!)

Gelecek zamanın aksine, hear fiili geniş zamanda sorunsuz kullanılabilir:

I **hear** that you're getting married.

Evleneceğinizi duydum. / Duydum ki evlenecemişsiniz. (Haberin kimden duyulduğu belli değil. Haber, ortada dolaşan genel bir bilgi gibi verilmiş.)

Ancak, bizim sorumuzda hear fiilini from a friend takip ediyor ve bu şekilde kaynak açıkça belirleniyor! O halde, soru cümlesinde hear için **geniş zaman** kullanmak hatalı olacaktır. Bir haber, bir arkadaştan mantiken bir kez alınır / duyulur. O halde, hear fiili simple past ya da present perfect çekilmelidir. Eğer seçim hakkımızı present perfect'ten yana kullanırsak, dikkat etmemiz gereken bir nokta var: Bu durumda, giriş fiili de (lose) present perfect kalmalı; aşağıdaki yanlış örnekte olduğu gibi asla simple past olarak çekilmemeli.

I **lost** my interest in seeing the play as I **have heard** from a friend...

Çünkü önce bir haberi duyarsanız, daha sonra ilginizi yitirirsiniz. Yani daha eski zamana işaret eden hear fiilinin simple past ve daha yakın zamana işaret eden lose fiilinin present perfect çekilmesi gerekir:

I **have lost** my interest in seeing the play as I **heard** from a friend...

Ancak, yaşanan olaylar bugün bizi ilgilendirmeyen bir geçmiş tarihte kalmışsa, ya da bu olayların, konuşmayı yaptığımız gün üzerinde hiçbir etki ve sonucu yoksa, her iki fiili de simple past tense olarak düşünebiliriz:

I **lost** my interest in seeing the play as I **heard** from a friend... (9. sorunun çözümünde esas aldığımız tense seçimleri)

Cümlenin can alıcı iki temel fiili üzerinde ayrıntılı olarak durduk ama bu iki fiilin arasında sandviç olan see fiilini es geçtik. Herhalde, edatları izleyen fiillerin Ving halde bulduklarını sizlere hatırlatmaya gerek yok! Biz gelelim diğer önemli fiillere:

I **have lost / lost** my interest in **seeing** the play as I **heard** from a friend who **had watched** it **earlier on** that it **wasn't** as good as the papers **suggested / had suggested**.

Oyunu beğenmediğini simple past tense'te size bildiren arkadaşınız, bu oyunu daha önce past perfect tense'te görmüştür. Earlier on (daha önce)

zaman zarfı da bu iddiamızı destekler niteliktedir. Ancak, watch fiilinin past perfect çekim almak zorunda oluşu, earlier on zarfının varlığına ya da yokluğuna bağlı değildir.

Önemli not: Bir cümlede kullanılması gereken doğru zamanları belirlemek her şeyden önce bir kurgu işidir. Aslında size, sayfalardır kazandırmaya çalıştığımız strateji de bu kurgulama becerisinden başka bir şey değildir. Zaten bildiğiniz tense'leri körü körüne bir daha ezberletmeye çalışmak herhalde marifet sayılmamalı, zamanlarla ilgili dağarcığınızı zenginleştirmenin başka bir yolu ve yöntemi olmalıdır.

Şimdi tekrar sorumuza dönelim. Konuşmacının daha önce oyunu gören arkadaşı, bu oyun hakkındaki düşüncesini belirtirken aşağıdaki iki alternatiften birini tercih etmiş olmalı:

1. It **isn't** as good as the papers **suggest**.
(Oyun gazetelerin övdüğü kadar güzel değil.)
2. It **wasn't** as good as the papers **suggested**.
(Oyun gazetelerin övdüğü kadar güzel değildi.)

Peki, bu cümlelerin aktarımı nasıl olmalı? 9. sorunun cevabında belirtildiği gibi;

... as I **heard** from a friend... that it **wasn't** as good as the papers **suggested / had suggested**.

şeklinde mi olmalı, yoksa aşağıdaki gibi bir değişikliğe gerek var mı?

... as I **heard** from a friend... that it **hadn't been** as good as the papers **had suggested**.

Cevabı verebilmek için, to be fiilinin toplam bir süre olmadan present perfect çekim alamayacağını hatırlatarak işe başlayalım:

I **have been** a teacher. (yanlış)
I **have been** a teacher for 5 years. (doğru)

Present perfect tense ile sorunu olan bir fiilin, past perfect tense ile de iyi geçinmesi beklenemez! İşte bu nedenle, bazı özel yapılar hariç (3. tip if'li cümleler vs.), toplam süre verilmeyen bir cümlede to be fiilinin past perfect çekilmesi çok uzak bir ihtimaldir. O halde, konuşmacının arkadaşı ister (**is**) isterse (**was**) fiilini kullanmış olsun, sonuç değişmez ve cümle aktarıma girdiğinde tercih simple past tense'ten yana kullanılır:

I **have lost / lost** my interest in **seeing** the play as I **heard** from a friend who **had watched** it earlier on that it **wasn't** as good as the papers **suggested / had suggested**.

Sorunun son zorlu kalesi suggest fiilini yıklamak için şu yöntemi izleyebiliriz: Gazetecilerin oyunla ilgili düşüncelerini geniş zaman (sanki bir duyu-duygu

fiili) olarak kabul eder ve aktarım esnasında bu fiili simple past tense aralığına sabitleriz. Ya da bu olaya, konuşulduğu anda yaşadığı bitti gözüyle bakar (simple past) ve aktarımı past perfect tense olarak belirleriz:

Oyunu gören arkadaş: It wasn't as good as the papers suggested.
Aktarımı yapan kişi: My friend said that it **wasn't** as good as the papers **suggested / had suggested**.

Soru 10. I finally (find) the book I (look) for days.

Çözüm10. I (1. **have finally found**) the book I (2. **have been looking**) for days.

En nihayet bir kurtarma sorusu! Kitabın bulunuşuyla ilgili kesin bir zaman verilmemiş. Finally zarfı bu gibi durumlarda belli bir zamandan beri üzerinde uğraşmakta olan ve nihayet gerçekleşmiş olaylara işaret ettiğinden, present perfect tense'te çekilir. Burada vurgu, olayın geçtiği zamandan ziyade, en nihayet gerçekleşmiş olmasıdır. Zaman ikinci plandadır.

I **have finally found** the book. (Zaman zarflarının çoğunlukla yardımcı ve ana fiiller arasında durduğunu hatırlayınız.)

Aşağıdaki gibi bir örnekte ise, kurallar haliyle değişecektir:

We finally **reached** the place **at 3 in the morning**.

Örnek cümle, zaman açısından kesinlik belirten **at 3 in the morning** zarfından ötürü, simple past tense çekilmeye mahkumdur.

Sorumuza tekrar dönersek; look for (aramak) ile find (bulmak) fiillerinin, birbiri ardı sıra ya da birbirlerine bağlı olarak gerçekleşmiş iki eylem olduğunu anlayabiliriz. Bu durum, cümlenin ikinci fiili için (look for) present perfect continuous tense'i hem akla getiriyor, hem de biraz haklı çıkartıyor. Bazı örnekler üzerinde bu tense'in kullanımını biraz hatırlayalım:

1. a- Everywhere is white.
b- It has been snowing all night long.
2. a- I have finished the report.
b- I have been working on it all day long.

Örneklerden anlaşılacağı üzere, devam etmekte olan ya da yeni bitmiş* bir iş present perfect continuous tense'te çekilirken (bkz. 1. b- ve 2. b-), onun ortaya çıkardığı sonuç simple present tense (bkz. 1. a-) ya da present perfect tense ile ifade edilir (bkz. 2. a-).

***Bir küçük hatırlatma:** Present perfect continuous tense yapılmakta / halen devam etmekte olan işleri anlatabileceği gibi, belli bir süre devam ettikten sonra tamamlanmış / bitmiş işlerden de söz edebilir:

I've been working in this hospital for ten years. / On yıldır bu hastanede çalışıyorum. (Devam etmekte olan iş.)

- You're breathless. / Nefes nefese kalmışsın.
- I've been running. That's why. / Koşuyordum / Koşu yapıyordum; ondan(dır). (Bitmiş iş.)

Doğru çekimleriyle birlikte, soru cümlesini tekrar aşağıya alalım ve sayfalardır devam eden açıklamalarımıza artık bir nokta koyalım:

I **have** finally **found** the book I **have been looking** for days.
Günlerdir aramakta olduğum kitabı nihayet buldum.